

Ananda Serné

IJsberenprotocol

Roman

Cossee
Amsterdam

De Noordpool onthult zijn geheim niet voor de prijs van een passagebiljet. Je moet de lange nacht, de stormen en de vernietiging van de menselijke trots hebben meegemaakt. Je moet de dingen dood hebben gezien om te kunnen voelen dat ze leven.

Een vrouw in de poolnacht, Christiane Ritter

De deur valt dicht en het is stil. Het is fijn zo. Ja. We weten dat deze stilte maar voor even is. Alles hier is constant in beweging, mensen komen en gaan, als getijden, een periodieke wisseling van de wacht. Sommigen keren vaak terug. Ze verschijnen met de middernachtzon, de gouden bol die onafgebroken aan de hemel staat. Of juist diep in de winter, wanneer ze tot hun knieën in de sneeuw wegzakken. Ze zeulen met tassen en kisten vol glazen buisjes en kostbare apparatuur. Zeulen, dat doen ze, ja. Alles wordt in werking gezet om de plek nauwkeurig op te meten, om zo precies mogelijk bij te houden hoe de dingen elk jaar veranderen. We horen de bezoekers tegen elkaar zeggen: deze plek is keihard aan het smelten.

We weten heel goed dat deze stilte maar voor even is. Eens in de zoveel tijd valt er een druppel uit de kraan. Op het dak weegt een vers pak sneeuw. Er zijn de stofdeeltjes die de oppervlakken op zolder aanraken. Een verdieping lager zijn vijf slaapkamers. Ze lijken op elkaar, de kamers, op elk bed ligt een donsdeken. Er is ook een galmende ruimte: betegelde muren met af en toe een regenbui. Sinds de zomer leven er schimmels in de voegen. Ja, daar leven ze. Op de begane grond gaan de mensen in en uit. Een wc, een woon-

kamer, de kamer die ze bibliotheek noemen en een ruimte met transparante bollen die op een mooie manier het licht weerkaatsen. Nog iets naar beneden hebben de poolvossen tussen de funderingspalen een hol gegraven. In de herfst schoten ze met het vallen van de avond de morene in. Hun kriebelende vacht grijswit, onbeslist of het nu zomer of winter was. De laatste tijd voelen we ze niet meer. Een van de mensen jaagt voor zijn plezier. De dagen waarop we de knallen hoorden. Nu is het winter en drukt het pak sneeuw tegen de fundering aan. We voelen hoe onderin de rot terrein wint, donker en zoutig. Het zout trekt in ons hout en dat baart ons zorgen. De bezoekers zeggen dat deze plek aan het smelten is. Keihard ja, zeggen ze.

Het is winter en de mensen wisselen elkaar af. Het dorp bestaat uit twee groepen: degenen die zichzelf wetenschappers noemen en die eens in de zoveel tijd terugkeren, en de bewoners die het dorp draaiende houden. Nee, nee, er is nog een derde groepje. Die blijven meestal maar kort. Ze stellen zich voor als journalist, kunstenaar, of politicus. Niet alle wetenschappers vinden dat leuk. Ja. Samen is dit de menselijke soort.

De wetenschappers zijn ook weer opgedeeld in groepjes. Hier wonen de mensen met de grijze jassen. We zitten aan de rand van het dorp, naast de sledehonden en het pas geverfde hekwerk van hun verblijf. Net als wolven blaffen sledehonden nauwelijks, maar eens in de zoveel tijd klinkt er een hoog collectief gejank. Bij een zonsondergang in de kou heeft dat geluid iets magisch. Ja, magisch, ja. In het gebouw

aan de achterkant gaat het er ook luid aan toe, daar zitten de wetenschappers met de groene jassen. Zij arriveren altijd met een groep van zo'n twintig man ineens, ze praten veel en hard en brengen flessen met een donkerrode vloeistof uit hun thuisland mee.

Vergeleken met hen is het hier vrij rustig.

Een ijsbeer kijkt me vanaf de bagageband vriendelijk aan. Alsof hij me moed probeert in te spreken. Naïeve stakker. Hij is ooit neergeschoten met die gemoedelijke uitdrukking op zijn gezicht. Dat denk ik tenminste. Of zouden taxidermisten de gezichtsuitdrukking van een dier na zijn dood veranderen? Ze moeten dan wel snel zijn, hun werk doen voordat lijkstijfheid intreedt. Rigor mortis begint bij de oogleden, kaak en nek en breidt zich binnen een paar uur langzaam uit naar andere lichaamsdelen. In warm weer gaat zoiets sneller dan in de kou. Dat geeft de ijsbeerdoder extra tijd.

Ik laat mijn blik door de hal glijden, de grote wijzer van de klok beweegt. Nog drie uur tot de volgende vlucht, al is het onduidelijk of die wel kan vertrekken met deze wind. Ik ga op een van de zwartleren banken zitten en kijk door de hoge ramen naar buiten, de sneeuw die tegen het glas wordt geblazen veegt het uitzicht weg. Ik open mijn rugzak en haal *Een vrouw in de poolnacht* tevoorschijn, een klassieker uit de arctische literatuur van de Oostenrijkse Christiane Ritter. Het boek beschrijft Ritters verblijf in een hut op Spitsbergen in 1934-35. Ritter ziet het aanvankelijk helemaal niet zitten om haar man te vergezellen tijdens de donkere win-

termaanden in het poolgebied. Wanneer ze arriveert is de plek nog verlatener dan verwacht. Ze beschrijft de koude woestenij zonder bomen of struiken als troosteloos, golven slaan bijvoorbeeld kil en onverschillig op een rotsig strand. Ze kan de schoonheid die haar man in het landschap ziet niet bespeuren.

Ik heb het boek bijna uit. Ritter herziet gaandeweg haar mening over Spitsbergen. Terwijl de mannen jagen en soms dagen van huis zijn, houdt zij de boel draaiende en probeert ze in de donkere winter ritme en gezelligheid te creëren. Het noordpoolgebied als een plek waar ook vrouwen kunnen gedijen vond weinig weerklank in Ritters tijd. Tussen 1898 en 1941 verbleven ongeveer driehonderdvijftig mensen tijdens de winter op Spitsbergen, waarvan zevenentwintig vrouwen. Over het algemeen reisden de vrouwen in gezelschap van een man.

Er is inmiddels een uur voorbij, de toeristen in waterafstotende kleding wisselen elkaar af. Heel anders dan toen Ritter hier was.

Ik vraag me af hoe oud de opgezette ijsbeer in de bagagehal is, hoelang hij daar al staat. In een poging om zijn verhaal te achterhalen typ ik *Who killed the stuffed polar bear at Longyearbyen airport* in een zoekmachine. Ik scroll naar beneden. De resultaten vertellen over een man die een paar jaar terug op de camping naast het vliegveld in zijn slaap door een ijsbeer werd verrast en om het leven kwam. Na de aanval werd de driejarige ijsbeer neergeschoten. Online kan ik niets vinden over de dood van de opgezette bagagebandbeer.